การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

The Development of the Process of Organizing Network Promotion Activities of Wat PhraDhammakaya

ไวยากรณ์ แก้วใส*
พระครูวิรุฬห์สุตคุณ, ผศ. ดร., **
ดร.เผด็จ จงสกุลศิริ ***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย และ เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นพระภิกษุ สามเณรและประชาชนที่เข้าร่วมการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย จำนวน 335 รูป/คน เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้สถิติพื้นฐานวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหาการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

ผลการวิจัย พบว่า

1. พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และรายด้าน มีด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ด้านกิจกรรมจิตอาพัฒนา และด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ตามลำดับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย

2. วิธีการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย คือ 1) วางแผนงานและจัดลำดับความสำคัญของงานที่ทำ 2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 3) ดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ 4) แก้ปัญหาที่เป็นจุดอ่อนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัด ประกอบด้วย 1) การทำความเข้าใจให้อย่างชัดเจนกับกลุ่มเครือข่าย 2) การกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกเครือข่าย 3) สมาชิกเครือข่ายทุกฝ่ายควรได้มีส่วนร่วมตามหน้าที่และบทบาท 4) สมาชิกเครือข่ายควรมีความเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็น

* นิสิตหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
e-mail. yts.waiyakorn@gmail.com, โทร. 062-458-5982

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

*** อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Received: May 18, 2022 **Revised:** December 10, 2023 **Accepted:** December 28, 2023

3. แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย มีดังนี้ 1) ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ สมาชิกกลุ่มเครือข่ายควรมีความน่าเชื่อถือในการบำเพ็ญประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่นเสมอเป็นมิตรกับทุกคนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายและมีความสามัคคีของสมาชิกของเครือข่าย 2) ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ศูนย์หรือกลุ่มสมาชิกกลุ่มเครือข่ายควรมีคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากหรือประสบภัยต่างๆ เช่น ภัยแล้ง วาตภัย กลุ่มเครือข่ายของวัดในการจัดหาทุนสงเคราะห์การศึกษาเพื่อมอบแก่เยาวชนให้มากขึ้น 3) ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ศูนย์หรือกลุ่มเครือข่ายควรกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้มีความชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องเวลา เข้า ออก และส่งเสริมเครือข่ายให้มีการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมเรื่อง "การพัฒนาจิตเพื่อชีวิตยุคใหม่" และ4) ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา สมาชิกกลุ่มเครือข่ายเข้าไปทำกิจกรรมพัฒนาวัดกวาดลานวัดหรือสถานที่ที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ชุมชนในรูปแบบต่างๆ ควรจัดหาหนังสือเพื่อนำไปบริจาคหนังสือแก่ศูนย์การเรียนตามชุมชนต่างๆ กลุ่มเครือข่ายควรเข้าไปร่วมกิจกรรมกับชุนชนในทุกโอกาสที่ชุมชนจัดกิจกรรมชุมชนและมีจิตอาสาสายก่อสร้าง ซ่อม สร้าง ทาสีอาคารเรียน สร้างห้องสมุด

คำสำคัญ: การพัฒนากระบวนการ, การจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย

Abstract

The objectives of this research are to study the state of network support of Wat Phra Dhammakaya, the methods of organizing activities in network supporting of Wat Phra Dhammakaya, and to propose the process of organizing activities in network supporting of Wat Phra Dhammakaya. The mixed research methods were applied in the study. The quantitative data were collected by questionnaire from 335 samples consisting of monks and people participating in activities for network supporting of Wat Phra Dhammakaya and then analyzed by mean and standard deviation. The qualitative data were collected by in-depth interviews with experts and analyzed by content analysis.

The research results were found that:

1. The samples' opinion level towards the state of network support of Wat Phra Dhammakaya was high overall. In details, the highest level was on Dhamma practice activity, followed by public welfare activity, volunteer activity, and public service activity respectively.

2. The methods of organizing activities in network supporting of Wat Phra Dhammakaya are as follows; 1) To plan and prioritize the significance of work, 2) To set up operating committee, 3) To operate the work as planned, and 4) To solve the weakness and to organize activities for the temple network support as follows: (1) To make the network understand the aim, (2) To specify the role, duty and responsibility of the network members,

(3) To have the network members participate in their role and duty, and (4) To give a chance for every network member to share their idea equally.

3. The guidelines for development of organizing activities in network supporting of Wat Phra Dhammakaya are as follows: 1) In public service activity; the network members should be trustworthy, helpful, friendly and harmonious, 2) In public welfare activity; the center or network members should provide assistances to the victims of disaster and hardship and should provide scholarship for children, 3) In Dhamma practice activity; the center or network members should announce fixed schedules and should focus on Mental Development in the New Normal, and 4) In volunteer activity, the network members should arrange temple and community improvement activities, donate books to learning centers in communities, and participate community activities.

Keywords: process development, Network promotion activities

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แม้ว่าโลกจะตื่นตัวในเรื่องการพัฒนามุ่งไปที่การแก้ไขปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งที่เป็นข้อที่น่าสังเกตก็คือเรื่องของการพัฒนาคุณภาพจิตใจและจิตวิญญาณก็ยังคงได้รับความสนใจอย่างน้อยมากและไม่เป็นระบบมากนัก อาจเป็นเพราะผู้นำของโลกส่วนใหญ่เข้าใจว่าโลกทุกวันนี้มีปัญหามาจากการพัฒนาทางวัตถุเป็นสำคัญ จึงพยายามเข้าไปแก้ปัญหาอันเนื่องมาจากวัตถุให้มากที่สุดก่อน การจะหันไปสนใจต่อปัญหาทางจิตวิญญาณซึ่งแท้ที่จริงแล้วเป็นต้นตอของปัญหาทั้งมวลจึงยังไม่เกิดขึ้น หากจะมีการดำเนินการอยู่บางส่วนก็ยังไม่ได้รับการนำมาเชื่อมโยงกับระบบในการดำเนินการแก้ปัญหาของโลกอย่างจริงจังเท่าใด

ในส่วนของพระพุทธศาสนาเองเมื่อต้องเผชิญกับภาวะที่สังคมโลกมีความปั่นป่วนเช่นนี้ องค์กรพระพุทธศาสนาเองก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนและปรับตัวเพื่อให้การเผยแผ่ศาสนาของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือองค์กรพระพุทธศาสนาควรมีการปรับตัวอย่างไรให้เหมาะสม ไม่กระทบกระเทือนต่อหลักการหลักธรรมสำคัญที่องค์พระบรมศาสดาได้ทรงวางไว้ ในขณะเดียวกันก็ให้สามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้อย่างเข้มแข็ง สามารถเข้าไปอยู่ในจิตใจและชีวิตของประชากรยุคใหม่ของโลกได้อย่างยั่งยืนและถาวร ปัญหาใหญ่ข้อนี้ไม่เพียงเป็นปัญหาขององค์กรพระพุทธศาสนากระแสหลักในประเทศไทยเท่านั้นที่ต้องหาคำตอบ แต่ย่อมหมายถึงองค์กรพระพุทธศาสนากระแสหลักที่มีอยู่ทั่วโลกที่ต้องหันหน้ามาร่วมกันระดมคำตอบเพื่อให้เป็นทางออกร่วมกันให้ได้ ซึ่งองค์กรที่สำคัญๆ เช่น องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (The World Fellowship of Buddhists) เป็นองค์การทางศาสนาพุทธระหว่างประเทศ มีวัตถุประสงค์ 1) ส่งเสริมสนับสนุนในมวลสมาชิกให้รักษาศีลและปฏิบัติธรรมตามคำสั่งสอน ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยเคร่งครัด 2) เสริมสร้างความสามัคคี ความ

เป็นปึกแผ่น และภราดรภาพในหมู่พุทธศาสนิกชน 3) เผยแผ่หลักธรรมอันบริสุทธิ์ประเสริฐขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า 4) จัดตั้งและดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เป็นประโยชน์ในด้านสังคม การศึกษา วัฒนธรรม และมนุษยธรรม และ 5) ดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างสันติภาพและความสามัคคีกลมเกลียว และความผาสุกในมวลมนุษยชาติ ตลอดจนให้ความร่วมมือกับองค์การอื่นๆ ซึ่งประกอบกิจการที่มีความมุ่งหมายอย่างเดียวกัน (ลมเปลี่ยนทิศ, การพัฒนาเครือข่ายการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา, [ออนไลน์], 2564)

การจัดกิจกรรมบางคนอาจจะมองเพียงมิติเดียว คือเพียงความสนุกสนาน หรือจุดมุ่งหมายอยู่ที่การส่งเสริมการสร้างสรรค์งานสัมพันธ์เท่านั้น แต่ในข้อเท็จจริง “กิจกรรม” ยังมีความหลากหลายมิติ เช่น อาจจะมองในแง่เป็นการจัดสวัสดิการ การส่งเสริมสุขภาพ หรือการส่งเสริมการเรียนรู้ แต่ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารของแต่ละองค์การอาจจะมีมุมมองไม่เหมือนกัน บ้างก็คิดเพียงว่า “กิจกรรมนันทนาการ” คือ ของขวัญรางวัลที่จัดให้แก่บุคลากรของหน่วยงานนั้นปีละ 1 ครั้งแต่ผู้บริหารอีกหลายแห่งมีมุมมองว่า “กิจกรรมบุคลากร” ที่หลากหลายเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ บุคลากรอาจจะชอบกิจกรรมที่เน้นการให้รางวัล หรือสนุกสนาน แต่ในมุมมองของผู้บริหารบางแห่ง อาจจะมอง ต่างกัน หากเห็นว่าการจัดกิจกรรมเป็นการสูญเสียเวลา บุคลากรไม่ได้อะไร หรือเป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารที่ประสงค์จะให้มี แต่บุคลากรเห็นว่า เป็นเสมือนการบังคับ ก็อาจจะไม่สนใจ หรือผู้บริหารที่มีแนวคิดว่าองค์การเป็นแค่ “สถานที่ทำงาน” มิได้มองว่าเป็น “ครอบครัว” มักจะมองว่า “ งานต้องเป็นงาน” มุ่งแต่ผลผลิต ไม่ยอมรับ กิจกรรมอื่นใด นอกจากปลายปีเพียงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น อยู่กันด้วยความเครียด หรือความเงียบเหงา สะท้อนถึงระดับการให้ความสำคัญการจัดการด้านคุณค่าของบุคคล การให้ความเป็นอิสระ หรือบรรยากาศในการทำงานของบุคลากร (ลมเปลี่ยนทิศ, เทคนิคการจัดกิจกรรมพนักงานที่มีประสิทธิผล, [ออนไลน์], 2564)

วัดพระธรรมกาย เป็นวัดในพระพุทธศาสนา ตั้งอยู่ที่ตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้รับอนุญาตให้ตั้งเป็นวัดโดยสมบูรณ์ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2520 และวัดเครือข่ายศูนย์ส่งเสริมศีลธรรม จำนวน 118 ศูนย์ ทั่วประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2564 เป็นศูนย์การส่งเสริมด้านศีลธรรม ศูนย์ของวัดทั้งหมดนี้มีความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบแห่งความเป็นวัดต้องการสืบสานปณิธานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในการสร้างสันติสุขให้กับโลก โดยการทำให้มวลมนุษยชาติได้พบกับสันติสุขภายในที่แท้จริง จึงเจริญรอยตามวิถีที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงให้ไว้เป็นแบบอย่าง คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่ก่อตั้งวัดจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ วัดพระธรรมกายได้มุ่งมั่นในการสร้างวัดให้เป็นวัด สร้างพระให้เป็นพระ และสร้างคนให้เป็นคนดี จนเป็นวัดที่มีขนาดใหญ่ มีวัดเครือข่ายหรือวัดสาขาตั้งอยู่ทั่วโลก มีบุคลากรที่เป็นทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา จำนวนมาก อีกทั้งยังมีจำนวนสาธุชนที่หันมาศรัทธาและสนใจปฏิบัติธรรมตามแนววิชชาธรรมกายจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานบุคลากรคนหนึ่งที่อาศัยอยู่ในวัดพระธรรมกาย จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกายเกี่ยวกับกิจกรรมบำเพ็ญ

ประโยชน์ กิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ กิจกรรมปฏิบัติธรรมและกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย
3. เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นจากพระภิกษุสงฆ์และประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัดพระธรรมกายในเครือข่ายภาคอีสาน จำนวน 335 รูป/ คนและใช้งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นงานวิจัยสนับสนุนเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้วิจัย ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัดพระธรรมกาย ภาคอีสาน ทั้ง 4 โซน จำนวน 2,600 รูป/คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ สามเณรและประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัดพระธรรมกายภาคอีสานทั้ง 4 โซน จำนวน 335 รูป/คน และประชากรและกลุ่มตัวอย่างในภาคอีสาน ทั้ง 4 โซนมีจำนวนไม่เท่ากัน จึงใช้การสุ่มหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูป R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (R.V. Krejcie และ D.W. Morgan อ้างใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, **การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS,** พิมพ์ครั้งที่ 17, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์, 2560), หน้า 49.7 และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 รูป/คน ใช้รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารหลักการเกี่ยวกับกระบวนการการพัฒนา เครือข่ายของวัดพระธรรมกายและการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดกรอบแนวคิดและออกแบบการสร้างเครื่องมือวิจัย

3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากกรรมการอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. สร้างเครื่องมือ ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยและนำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

5. ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจาก หนังสือ ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัย และงานเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆที่เกี่ยวกับกระบวนการการพัฒนา เครือข่ายของวัดพระธรรมกายและการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ จะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) เป็นผู้บริหารเครือข่ายวัดพระธรรมกาย ของเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดพระธรรมกายในโซนของภาคอีสาน จำนวน 5 ท่าน

2. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารเครือข่ายวัดพระธรรมกาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถามแล้วนำ มาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

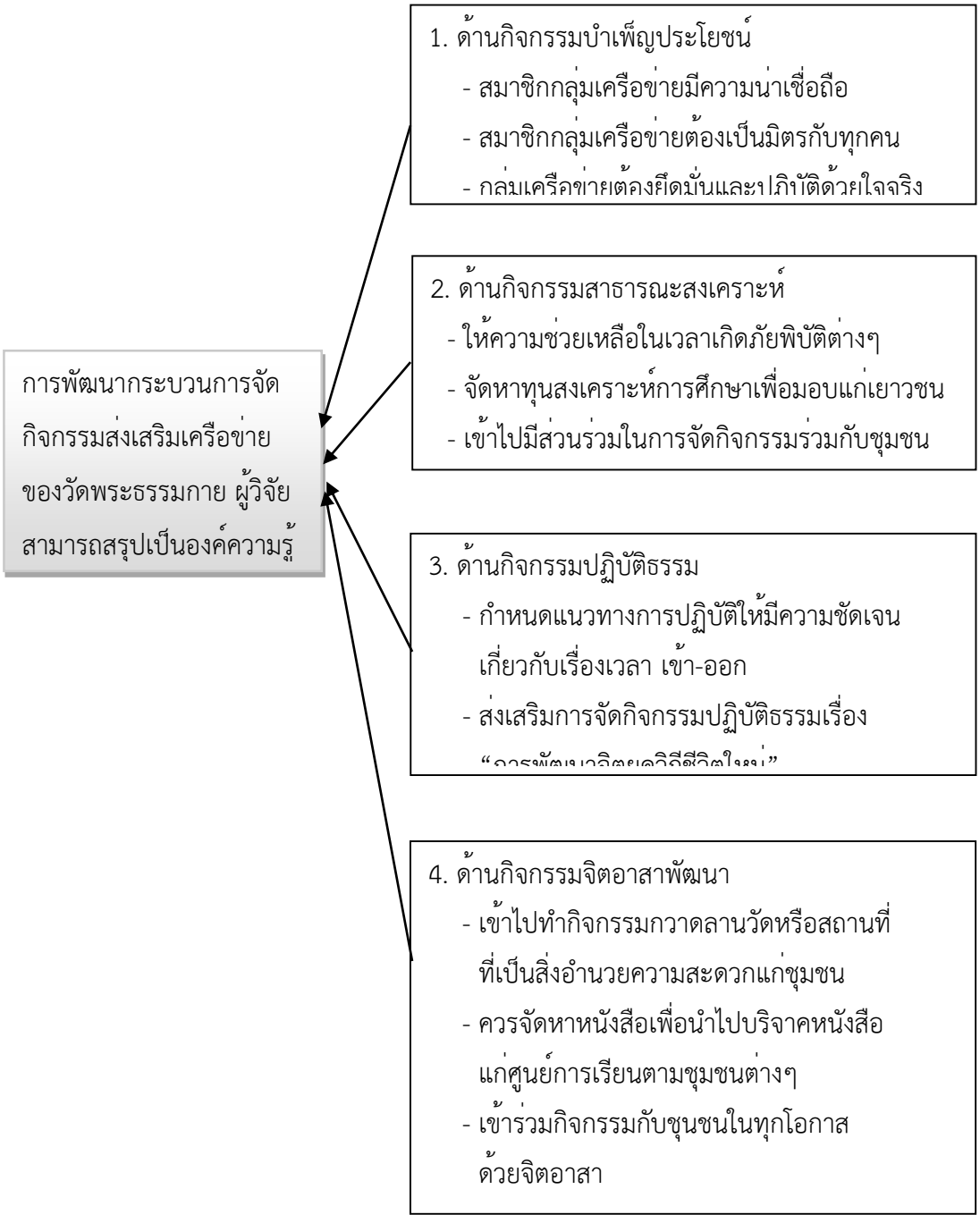
3. สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.2 ระดับความคิดเห็นพระภิกษุสงฆ์และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมของวัดพระธรรมกายภาคอีสานทั้ง 4 โซน จำนวน 335 รูป/คน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ ดังภาพ

ภาพแสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

ผลการวิเคราะห์การศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย ด้านข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของพระภิกษุ สามเณรและคฤหัสถ์ประกอบด้วย สถานภาพเพศ อายุ ระดับการศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรม และแต่ละโซนอีสาน จากกลุ่มตัวอย่าง 335 รูป/คน พบว่า พระภิกษุ สามเณรและคฤหัสถ์ เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัด เป็นพระภิกษุ จำนวน 106 รูป สามเณร จำนวน 22 รูป และคฤหัสถ์หญิง จำนวน 162 คน คฤหัสถ์ชาย จำนวน 45 คน อายุอยู่ระหว่าง 36 ปี ขึ้นไป จำนวน 251 รูป/คน อายุ 26-30 ปี จำนวน 44 รูป/คน อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 21 รูป/คน อายุ 21-25 ปี จำนวน 12 รูป/คน จบเปรียญตรี ประโยค 1-2 จำนวน 76 รูปเปรียญธรรม 3 ประโยค จำนวน 58 รูป เปรียญธรรม 9 ประโยค จำนวน 26 รูป เปรียญธรรม 5 ประโยค จำนวน 24 รูป เปรียญธรรม 6 ประโยค จำนวน 13 รูป เปรียญธรรม 4 ประโยค และเปรียญธรรม 8 ประโยค อย่างละ 8 รูป และสายสามัญ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 175 รูป/คน ปริญญาตรี จำนวน 74 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 ปริญญาโท จำนวน 54 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 16.1 ปริญญาเอก จำนวน 12 รูป/คน เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 3 ครั้ง จำนวน 190 รูป/คน เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 1 ครั้ง จำนวน 77 รูป/คน เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 5 ครั้ง จำนวน 41 รูป/คน และมากกว่า 5 ครั้ง จำนวน 27 รูป/คน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายโซนอีสาน 4 จำนวน 65 รูป/คน โซนอีสาน 2 จำนวน 65 รูป/คน โซนอีสาน 3 จำนวน 47 รูป/คน และโซนอีสาน 1 จำนวน 34 รูป/คน

ผลการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวม ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 รายข้อ มี 6 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมตักบาตร เช่น ตักบาตรกิจกรรมบรรพชาสามเณรและอุปสมบทหมู่พระธรรมทายาทเข้าพรรษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 กิจกรรมรักษ์ศีล 5 ในเครือข่ายวัดพระธรรมกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 กิจกรรมทำความสะอาดบริเวณวัด ในเครือข่ายวัดพระธรรมกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้อุปสมบทหมู่พระธรรมทายาทเข้าพรรษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 กิจกรรมอุปสมบทหมู่พระธรรมทายาทเข้าพรรษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 และกิจกรรมการเดินธุดงค์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 ตามลำดับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย

ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ พบว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 รายข้อ มี 3 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมเยาวชนบรรพชา เช่น สนับสนุน สบง อังสะ จีวรฯลฯ ในเครือข่ายวัดพระธรรมกาย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

แก่เด็กเยาวชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 กิจกรรมมอบถุงยังชีพแก่ผู้ประสบปัญหาอุทกภัย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และข้อที่เหลือทั้งหมด อยู่ในระดับมาก ตามลำดับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย

ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม พบว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 รายข้อ มี 4 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ นั่งสมาธิเจริญจิตภาวนาตามหลักของวัดพระธรรมกาย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 กิจกรรมทำวัตรสวดมนต์ประจำวัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 การร่วมกิจกรรมถวายฉันภัตตาหาร/รับประทานอาหาร เป็นกิจวัตรประจำวัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 กิจกรรมการปฏิบัติธรรมด้วยการแผ่เมตตา แก่ตนเอง ผู้อื่น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และข้อที่เหลือทั้งหมด อยู่ในระดับมาก ตามลำดับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย

ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา พบว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 รายข้อ มี 3 ข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ชุมชนกำจัดขยะมูลฝอย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาชุมชนเข้มแข็งบริเวณรอบวัด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนให้ร่มรื่นน่าอยู่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ตามลำดับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย

เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ให้ความเห็นว่า ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนนั้นๆ ทำชุมชนสัมพันธ์ ประสานงานติดต่อทำความรู้จักผู้นำชุมชนนั้นๆ และจัดกลุ่มคณะกัลยาณมิตรของวัดในชุมชนเพื่อดำเนินงาน ประธานส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ ประธานสงฆ์ธุดงคสถานอำนาจเจริญ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ต้องมีการพัฒนาเครือข่ายด้านเยาวชนโดยการมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีโครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อนในการส่งเสริมกิจกรรมสวดธรรมจักรในสถานศึกษาด้วยการมอบรางวัลสำหรับนักเรียนที่ทำกิจกรรมต่อเนื่องและขยายผลสู่ผู้ปกครอง ญาติพี่น้องให้รักการสวดมนต์

ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ แต่ละศูนย์ต้องยึดแนวทางการส่งเสริมตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตา ตลอดถึงการติดต่อประสานงานผู้ปกครองท้องถิ่น

ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ศูนย์ควรมีการสำรวจความเห็นของชุมชนเพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นในการสร้างเครือข่ายผู้รักในการปฏิบัติธรรมประชาสัมพันธ์หรือติดต่อประสานงานเจ้าคณะปกครองการคณะสงฆ์ให้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติธรรม ประธานสงฆ์ธุดงคสถานอำนาจเจริญ

ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา ควรมีการจัดตั้งกลุ่มคณะกัลยาณมิตรของวัด/ศูนย์นั้นๆ เพื่อประชุมวางแผนการทำกิจกรรมในชุนชนพื้นที่นั้นๆ และประชาสัมพันธ์ให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ประธานสงฆ์ธุดงคสถานอำนาจเจริญ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา ศูนย์ส่งเสริมศีลธรรม มีการดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมของน้องๆ เยาวชนที่รักการเป็นจิตอาสา ด้วยการทำให้คนที่กล้าที่จะทำเพื่อส่วนรวมโดยการไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ ด้วยการยกย่อง เชิดชู เข้าไปส่งเสริมสนับสนุนให้น้องๆ มีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น หรือแสดงออกทางด้านความคิดหรือความสามารถที่น้องๆ อยากแสดงออกด้วยการเป็นที่ปรึกษาและสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก และจัดกิจกรรมนำน้องๆ ไปศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มวิสัยทัศน์และจัดเลี้ยงขอบคุณและมอบรางวัลสิ้นปีเด็กเก่งและดี จะทำให้น้องๆ เป็นเยาวชนต้นแบบที่ดีของโรงเรียน ครอบครัว และประเทศชาติที่ดีต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำประเด็นของแต่ละด้านมาอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นของวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

เพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

ผลการวิเคราะห์การศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย ทั้ง 4 ด้าน พบว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เพราะว่าการสร้างเครือข่ายที่ทรงพลังที่หลากหลายมิติและเชื่อมโยงกับเครือข่ายต่างๆ ทุกโซนของการส่งเสริมกิจกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมาย ของกิจกรรมการเรียนไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการต่างๆ ในโรงเรียน ทั้งโดยครู และนักเรียน เช่น การสอนให้นักเรียนค้นคว้าอภิปราย การบรรยาย การอบรม การสาธิต การปฏิบัติงาน การจัดนิทรรศการ และการศึกษานอกสถานที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533), 2532), หน้า 2.) เช่น ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ด้านกิจกรรมจิตอาพัฒนา ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ตามลำดับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายสอดคล้องกับงานวิจัยของ จำนง แจ่มจันทรวงษ์ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร”พบว่า รูปแบบการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น คือ ได้รูปแบบเครือข่ายปฏิสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Interactive Network Management: SINM Model) องค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน 1) ระบบเครือข่ายประกอบด้วยเครือข่ายโรงเรียนหรือหน่วยงานทางการศึกษา (school education network) และเครือข่ายที่ไม่ใช่หน่วยงานทางการศึกษา (non-school education network) 2) การบริหารระบบเครือข่าย ประกอบด้วยการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การนำแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ การควบคุมและ

ประเมินเชิงยุทธศาสตร์ โดยครอบคลุมภารกิจการบริหารงาน 4 ด้านได้แก่ งานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ งานบริหารทั่วไป โดยการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมีการจัดโครงสร้างองค์กรเป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด 3) ด้านคุณภาพการศึกษาโดยองค์รวมได้แก่ คุณภาพสถานศึกษา คุณภาพนักเรียนและคุณภาพสังคม ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคม อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติได้อย่างแท้จริง (จำนง แจ่มจันทรวงษ์, 2553)

ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่า พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายนั้นเห็นประโยชน์สำคัญของส่วนรวมว่าเป็นการให้ความสุขให้กับทั้งผู้รับและผู้ให้ กิจกรรมตักบาตร เช่น ตักบาตรกิจกรรมบรรพชาสามเณรและอุปสมบทหมู่พระธรรมทายาทเข้าพรรษา รักษาศีล 5 ทำความสะอาดบริเวณวัดเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้อุปสมบทหมู่พระธรรมทายาทเข้าพรรษาและกิจกรรมการเดินธุดงค์ ตามลำดับสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรัญญา จุฑานิล ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารเครือข่ายของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการบริหารงานในรูปแบบเครือข่ายของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย (1) ด้านยุทธศาสตร์มีการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เครือข่ายเป็นไปตามแผนของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และสอดคล้องตามวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ขององค์กร (2) ด้านการออกแบบเครือข่าย พบว่า มีโครงสร้างการบริหารงานภายในเป็นไปตามพระราชบัญญัติของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนกำหนด และโครงสร้างการทำงานระหว่างหน่วยงานมีประเภทและรูปแบบเครือข่ายที่คล้ายกัน คือเน้นการทำงานเชิงพื้นที่ เชิงประเด็นงานหรือประเด็นกิจกรรมและเชิงโครงสร้าง (3) ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย พบว่า ให้ความสำคัญในการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งในระดับนโยบายหน่วยงานพัฒนาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน (4) ด้านการสร้างความน่าเชื่อถือ พบว่า มีการสร้างแรงจูงใจ โดยอาศัยสภาพปัญหาของแต่ละชุมชนเป็นพลังผลักดันให้เกิดความต้องการ และตระหนักที่จะรวมตัว เป็นเครือข่าย การวัดผลผลการดำเนินงานเป็นไปตามคำรับรองการปฏิบัติงานตามข้อกำหนดของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อการตรวจสอบและพัฒนากระบวนการดำเนินงานต่อไป มีการสร้างความไว้วางใจโดยอาศัยกิจกรรมที่สามารถสร้างให้สมาชิกในเครือข่ายได้เรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน และมีการแบ่งปันความสี่ยงโดยประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการรับรู้ หาวิธีจัดการที่เหมาะสมในการลดความเสียงให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ และ (5) ด้านการปฏิรูปทรัพยากรมนุษย์ พบว่ามีการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมให้กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มโอกาสในการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่ายให้ดียิ่งขึ้น (สรัญญา จุฑานิล, 2556)

ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะว่า การจัดกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ของหน่วยงาน องค์กร หรือของคณะบุคคล หรือบุคคลในเครือข่ายวัดพระธรรมกายดำเนินการ สอดคล้องกับ พระราชธรรมนิเทศ (พระพะยอม กลฺยาโณ) กล่าวถึง กิจกรรมสาธารณสงเคราะห์

คือสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธที่ก่อรูปขึ้นในบริบทสังคมของต่างประเทศโดยได้นำเสนอเพชรงามสาธารณสงเคราะห์ภายใต้การดำเนินกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ และการทำงานสาธารณสงเคราะห์ของ พระราชธรรมนิเทศ ไดเริ่มการทำงานสาธารณสงเคราะห์จากการเผยแพรพุทธศาสนาเพื่อให้ผู้คนพ้นจากทุกข์ และไดออกไปบรรยายธรรมในสถานที่ต่าง ๆ ได้พบเจอปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนของผู้คนจึงได้ตระหนักถึงคำสอนของพระพุทธศาสนาและไดให้ดำเนินการเป็นที่พึ่งให้แก่สังคมจึงเกิดแนวคิดสำคัญขึ้นมา 2 ด้านควบคูกัน คือ การเป็นที่พึ่งทางจิตใจ และการเป็นที่พึ่งทางเศรษฐกิจ พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องเข้า มามีบทบาทในการช่วยเหลืองานด้านการสงเคราะห์ควบคูกับการเผยแผ่ ศาสนา มูลนิธิวัดสวนแก้วมีโครงการที่น่าสนใจอยู่หลายโครงการ (พระราชธรรมนิเทศ (พระพะยอม กลฺยาโณ, 2564)

ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะว่า การจัดกิจกรรมเพื่อให้ชุมชนหรือบุคคลนั้น ๆ ได้เจริญสติตามแนวพุทธวิธีในเครือข่ายวัดพระธรรมกายดำเนินการอยู่แล้วที่ประชาชนหรือผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ที่พัฒนาด้านจิตใจ กิจกรรมนี้สอดคล้องกับ กิจกรรมปฏิบัติธรรมวัดพระธรรมกายดำเนินงาน เพราะการปฏิบัติธรรมถือเป็นหัวใจสำคัญของวัดพระธรรมกาย แม้ทางวัดจะจัดให้มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่มากหลาย ทุกกิจกรรมล้วนเป็นไปเพื่อฝึกหัดขัดเกลาจิตใจสาธุชน เช่น (วัดพระธรรมกาย, 2564) 1. ปฏิบัติธรรมพิเศษ การปฏิบัติธรรมถือเป็นหัวใจสำคัญของวัดพระธรรมกาย แม้ทางวัดจะจัดให้มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่มากหลาย 2. ธุดงค์แก้ว การอยู่ธุดงค์ เป็นการขัดเกลาจิตใจ ให้พ้นจากเครื่องพันธนาการทางโลก ซึ่งทำให้ข้องอยู่ในความหลงเพลิดเพลิน ผู้ใดที่ปฏิบัติตามธุดงควัตร ย่อมเป็นการบ่มเพาะความรักสงบ มักน้อย และสันโดษ อันเป็นสภาวะที่เอื้อให้ธรรมะเจริญงอกงามในจิตใจได้โดยง่าย ทำให้ผู้อยู่ธุดงค์สามารถศึกษาและปฏิบัติธรรมได้อย่างเต็มที่ และมีโอกาสในการเข้าถึงธรรมได้โดยสะดวก วัดพระธรรมกายจึงได้จัดให้สาธุชนได้มีโอกาสถือศีลรักษาธุดงควัตรอยู่ที่วัด ในช่วงวันหยุด และ 3. สมาธิแก้ว โครงการสมาธิแก้ว เป็นการอบรมธรรมปฏิบัติควบคู่ไปกับการฝึกฝนตนเองในกิจวัตร ประจำวันสำหรับฆราวาสโดยอาศัยวัฒนธรรมชาวพุทธ วัฒนธรรมคุณยาย เป็นแกนของการอบรม เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเห็นคุณค่าของการฝึกตนเอง รักการทำงานเป็นหมู่คณะ โดยมีคุณธรรมคือวินัย เคารพ และอดทน เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่สำคัญทั้งปลูกฝังมโนปณิธานและคุณธรรมของครูบาอาจารย์ เป็นเข็มทิศและต้นแบบ การฝึกตัวทำให้ประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมนั่งสมาธิเจริญจิตภาวนาตามหลักของวัดพระธรรมกาย กิจกรรมทำวัตรสวดมนต์ประจำวัน การร่วมถวายฉันภัตตาหาร/รับประทานอาหาร เป็นกิจวัตรประจำวัน ปฏิบัติธรรมด้วยการแผ่เมตตา แก่ตนเองผู้อื่น

ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะว่า กิจกรรมจิตอาสาพระราชทานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของแต่ละชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ กล่าวว่า จิตอาสา หมายถึง ความสำนึกของบุคคลที่มีต่อส่วนรวม เป็นจิตที่เป็นผู้ให้ คิดดี คิดทางบวกมีความหวังดีต่อผู้อื่น เป็นความสมัครใจ เต็มใจ ตั้งใจทำอยากช่วยเหลือ โดยไม่หวังผลตอบแทนและส่งผลให้ เกิดความสุขทางจิตใจ ผู้ ที่มีจิตสาธารณะจะแสดงพฤติกรรมที่อาสาทำประโยชน์

เพื่อส่วนรวม การงดเว้นการกระทำที่จะส่งผลให้เกิดความชำรุดเสียหาย การมีส่วนร่วมดูแลรักษาและเคารพสิทธิของบุคคลอื่นในการใช้ทรัพย์สินส่วนรวม (วิชัย วงษ์ใหญ่, จิตอาสา, สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556), หน้า 1.) ที่ทำประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกายในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ชุมชนกำจัดขยะมูลฝอยเป็นกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาชุมชนเข้มแข็งและส่งเสริมการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนให้ร่มรื่นน่าอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสชา สถาพรบำรุงเผ่า ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันวันออกเฉียงเหนือ 5” ผลการวิจัย พบว่า 1) จิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 มีระดับจิตอาสาอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก เฉียงเหนือ 5 ภาพรวมอยู่ในระดับในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับดังนี้ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัย ด้านสื่อมวลชน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครูและปัจจัยด้านเพื่อนตามลำดับ 3) ปัจจัย 3 ด้าน จาก 6 ด้าน ที่ส่งผลทางตรงต่อจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาได้ร้อยละ 75.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู 4) แนวทางการพัฒนาปัจจัยทั้ง 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านโรงเรียน/ครูประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีการ/แนวทางการพัฒนา และการประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากตามการประเมินของผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาและครูที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 (พิสชา สถาพรบำรุงเผ่า, 2560)

เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย

ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัด ศรีสะเกษ ให้ความเห็นว่า ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนนั้นๆ ทำชุมชนสัมพันธ์ ประสานงานติดต่อทำความรู้จักผู้นำชุมชนนั้นๆ และจัดกลุ่มคณะกัลยาณมิตรของวัดในชุมชนเพื่อดำเนินงาน ประธานส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ ประธานสงฆ์ธุดงคสถานอำนาจเจริญ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ต้องมีการพัฒนาเครือข่ายด้านเยาวชนโดยการมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีโครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อนในการส่งเสริมกิจกรรมสวดธรรมจักรในสถานศึกษาด้วยการมอบรางวัลสำหรับนักเรียนที่ทำกิจกรรมต่อเนื่องและขยายผลสู่ผู้ปกครอง ญาติพี่น้องให้รักการสวดมนต์ โรงเรียนโนนสังวิทยาคาร ให้สัมภาษณ์ว่า กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ทางศูนย์ควรมีการจัดตั้งชมรม/ชุมนุมของนักเรียน วีสตาร์ ในการทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งจัดกิจกรรม เป็นกิจวัตร ที่ต้องทำ ทุกวัน ทุกสัปดาห์และทุกเดือน ทำให้มีกิจกรรมดำเนินการอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมสัน เลียงธนะฤกษ

ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาพุทธจริยาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า (คมสัน เลียงธนะฤกษ, 2556)

ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ แต่ละศูนย์ต้องยึดแนวทางการส่งเสริมตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตา ตลอดถึงการติดต่อประสานงานผู้ปกครองท้องถิ่น หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสำรวจความต้องการของชุมชนและนำเสนอการช่วยเหลือจากวัดพระธรรมกายที่สามารถทำได้ ประธานสงฆ์ธุดงคสถานอำนาจเจริญ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ควรเข้าไปมีส่วนร่วมและสนับสนุนกับงานคณะสงฆ์ด้วยการช่วยภาพรวมคณะสงฆ์ในจังหวัด มอบหนังสือสวดมนต์ให้กับวัดเพื่อให้สาธุชนที่เข้าวัดรักการสวดมนต์ รักษาศีลและมอบทุนการศึกษาสามเณรที่สอบได้เปรียญธรรม เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการศึกษาพระบาลีและบวชเป็นอายุพระพุทธศาสนาส่งเสริมสนับสนุนโรงพยาบาลด้วยอุปกรณ์และปัจจัย และเมื่อจัดโครงการบวชพระ-เณรก็มีบริจาคโลหิตให้กับโรงพยาบาลและกาชาดจังหวัด โรงเรียนโนนสังวิทยาคาร ให้สัมภาษณ์ว่า กิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ คือ การจัดกิจกรรมใช้ชมรมเด็กดีวีสตาร์ เป็นแกนนำในการเดินรณรงค์ให้ความรู้/จัดรายการสียงตามสาย สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ กล่าวถึง สาธารณะสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคมโดยมีวัดและพระภิกษุเป็นแกนนำ ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระภิกษุเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, (เอกสารอัดสำเนา)

ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ศูนย์ควรมีการสำรวจความเห็นของชุมชนเพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้สอดคล้องกับ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นในการสร้างเครือข่ายผู้รักในการปฏิบัติธรรมประชาสัมพันธ์หรือติดต่อประสานงานเจ้าคณะปกครองการคณะสงฆ์ให้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติธรรม ประธานสงฆ์ธุดงคสถานอำนาจเจริญ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ต้องมีการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาบรรยายให้ความรู้เรื่องสมาธิให้ทุกคนที่เขาปฏิบัติธรรมได้มีความรูสึกว่าเป็นเรื่องง่ายๆที่ใครๆก็สามารถทำได้ ไม่ใช่แค่พระภิกษุ สามเณร หรือแม่ชี แต่ทุกคนสามารถทำได้ตลอดเวลา ทั้งนั่ง นอน ยืน เดิน จะอยู่ในสถานที่ใดก็สามารถทำได้ 5 นาที 10 นาที หรือแม้กระทั่งลืมตาก็ทำได้ ให้ทุกคนที่ฟังบรรยายเข้าใจและสามารถสอนการนั่งสมาธิ ให้คนในครอบครัว ญาติพี่น้องเพื่อนร่วมงาน แนวทางนี้สามารถที่จะทำให้ทุกคนรักการปฏิบัติธรรมได้ โรงเรียนโนนสังวิทยาคาร ให้สัมภาษณ์ว่า กิจกรรมปฏิบัติธรรม ควรมีการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม อย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมกับกลุ่ม/วัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวิจิตรธรรมวิภัช (บุญเลิศ หงษา/ปญาวุโธ) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปของการปฏิบัติธรรมของประชาชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า วัดมีส่วนสำคัญในการทำหน้าที่สืบทอดพระพุทธศาสนา ด้วยสภาพสังคมปัจจุบัน

พระพุทธศาสนามีทั้งส่วนที่เจริญก้าวหน้าขึ้นและเสื่อมโทรมลงไป พระสงฆ์จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนถ่ายทอดธรรมะและการปฏิบัติธรรม การปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าเลื่อมใสศรัทธา และเป็นผู้ที่ประพฤติดีปฏิบัติชอบจะทำให้ประชาชนยอมรับนับถือและยินดีปฏิบัติตามคำแนะนำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดในทุกอำเภอๆ ละ 3 หรือ 4 แห่ง จึงทำให้ประชาชนสามารถเข้าปฏิบัติธรรมได้ตลอดเวลา แต่ก็ยังมีประชาชนเข้าปฏิบัติธรรมในจำนวนที่น้อย รวมถึงพระวิปัสสนาจารย์ก็ยังไม่เพียงพอ สำนักปฏิบัติธรรมแต่ละแห่งไม่มีการประสานงานกันเป็นเครือข่าย ขาดความร่วมมือในบริหารจัดการ ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันได 2) องค์ประกอบของสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่า สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญทำให้ประชาชนมีความสนใจเข้าปฏิบัติธรรมขึ้นอยู่กับ 3 ส่วน ได้แก่ ด้านสถานที่วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดต้องมีความพร้อมสำหรับการให้บริการแก่ประชาชน มีความเหมาะสมสะอาด สงบเงียบและสะดวกสบาย ด้านบุคลากร เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมหรือพระวิปัสสนาจารย์ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นแบบอย่างของความดี มีจริยธรรม ที่ทำให้ประชาชนเห็นแล้วเกิดความศรัทธา และปฏิบัติตามได้ด้านการบริหารจัดการ มีการอบรมการฝึกสอนปฏิบัติธรรมที่มีความหลากหลายเพื่อให้ประชาชนได้เลือกปฏิบัติตามความต้องการ และ 3) การพัฒนาการส่งเสริมสำนักปฏิบัติธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์สำนักปฏิบัติธรรมต้องมีการปรับปรุงสถานที่ให้มีความพร้อมเพื่อการใช้งานตลอดเวลา คณะสงฆ์ควรกำหนดให้มีสร้างพระวิปัสสนาจารย์เพิ่มมากขึ้น และทำการพัฒนาพระวิปัสสนาจารย์ที่มีอยู่แล้วให้มีความสามารถเพิ่มขึ้นให้ได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่ทันสมัย จัดให้มีโครงการปฏิบัติธรรมเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ ทั้งโครงการที่เป็นแบบระยะสั้น แบบระยะยาวเพื่อให้สามารถรองรับความต้องการของประชาชนหลากหลายกลุ่ม บางโอกาสต้องให้มีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ ด้วยการให้ออกไปปฏิบัติธรรมตามหน่วยงานต่างๆ เช่น สถานที่หน่วยงานราชการ บริษัทเอกชน สถานศึกษา เป็นต้น (พระครูวิจิตรธรรมวิภัช (บุญเลิศ หงษา/ปญาวุโธ), 2562)

ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา ประธานศูนย์ส่งเสริมศีลธรรมจังหวัดศรีสะเกษ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา ควรมีการจัดตั้งกลุ่มคณะกัลยาณมิตรของวัด/ ศูนย์นั้นๆ เพื่อประชุมวางแผนการทำกิจกรรมในชุนชนพื้นที่นั้นๆและประชาสัมพันธ์ให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ประธานสงฆ์ธุดงคสถานอำนาจเจริญ ให้สัมภาษณ์ว่า ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา ศูนย์ส่งเสริมศีลธรรม มีการดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมของน้องๆ เยาวชนที่รักการเป็นจิตอาสา ด้วยการทำให้คนที่กล้าที่จะทำเพื่อส่วนรวมโดยการไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆ ด้วยการยกย่อง เชิดชู เข้าไปส่งเสริมสนับสนุนให้น้องๆ มีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น หรือแสดงออกทางด้านความคิดหรือความสามารถที่น้องๆ อยากแสดงออกด้วยการเป็นที่ปรึกษาและสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก และจัดกิจกรรมนำน้องๆ ไปศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มวิสัยทัศน์และจัดเลี้ยงขอบคุณและมอบรางวัลสิ้นปีเด็กเก่งและดี จะทำให้น้องๆเป็นเยาวชนต้นแบบที่ดีของโรงเรียน ครอบครัว และประเทศชาติที่ดีต่อไปโรงเรียนโนนสังวิทยาคาร ให้สัมภาษณ์ว่า กิจกรรมจิตอาสาพัฒนา ควรมีการจัดกิจกรรมผ่านชุมนุมเด็กดีวีสตาร์ ซึ่งจัดตามวาระต่างๆ ไป เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาวัดวันพระ/กิจกรรมอาสาพัฒนาโรงเรียนโดยใช้ หลักสูตร 5 ห้องชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสชา สถาพรบำรุงเผ่า ได้วิจัยเรื่อง

“แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันวันออกเฉียงเหนือ 5” ผลการวิจัย พบว่า 1) จิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 มีระดับจิตอาสาอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 ภาพรวมอยู่ในระดับในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับดังนี้ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัย ด้านสื่อมวลชน ปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน ปัจจัยด้านโรงเรียน/ครูและปัจจัยด้านเพื่อน ตามลำดับ 3) ปัจจัย 3 ด้านจาก 6 ด้าน ที่ส่งผลทางตรงต่อจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาได้ร้อยละ 75.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู 4) แนวทางการพัฒนาปัจจัยทั้ง 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านโรงเรียน/ครู ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ วิธีการ/แนวทางการพัฒนา และการประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากตามการประเมินของผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาและครูที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 (พิสชา สถาพรบำรุงเผ่า, 2560)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ สมาชิกกลุ่มเครือข่ายควรยึดมั่นและปฏิบัติตามคำปฏิญาณและกฎของกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ทำตนให้เป็นประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ เป็นมิตรกับทุกคนที่เป็นสมาชิกของเครือข่าย คือเป็นพี่เป็นน้องกับผู้บำเพ็ญประโยชน์ร่วมคณะและมีความสามัคคีของสมาชิกของเครือข่าย

2. ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ ศูนย์หรือกลุ่มสมาชิกกลุ่มเครือข่ายควรมีคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากหรือประสบภัยต่างๆ

3. ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม ศูนย์หรือกลุ่มเครือข่ายของวัดควรกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้มีความชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องเวลา เข้า-ออกและควรมีการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมเรื่อง "การพัฒนาจิตเพื่อชีวิตยุคใหม่"

4. ด้านกิจกรรมจิตอาสาพัฒนา สมาชิกกลุ่มเครือข่ายเข้าไปทำกิจกรรมกวาดลานวัดหรือสถานที่ที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ชุมชน ควรจัดหาหนังสือเพื่อนำไปบริจาคหนังสือแก่ศูนย์การเรียนตามชุมชนต่างๆ โดยเข้าไปร่วมกิจกรรมกับชุนชนในทุกโอกาสที่ชุมชนจัดกิจกรรมชุมชนและจิตอาสาสายก่อสร้างซ่อม/สร้าง/ทาสีอาคารเรียน, สร้างห้องสมุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ดังนี้

2.1 การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ศูนย์หรือกลุ่มเครือข่ายควรนำไปเป็นกระบวนส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกาย ด้านกิจกรรมสาธารณะสงเคราะห์ อยู่ในระดับมาก ทางศูนย์หรือกลุ่มเครือข่ายควรนำไปเป็นกระบวนส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้การสงเคราะห์โดยด่วนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายของวัดพระธรรมกายผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

3.1 ศูนย์หรือกลุ่มเครือข่ายควรวิจัยเรื่อง การนำมนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างกระบวนการเก็บข้อมูลของเครือข่ายต่อไป

3.2 ศูนย์หรือกลุ่มเครือข่ายควรวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเดินธุดงค์เพื่อเสริมสร้างเครือข่าย

3.3 ศูนย์หรือกลุ่มเครือข่ายควรวิจัยเรื่อง ศึกษาความพึงพอใจของการเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียงตามชุมชนรอบวัดและชุมชนต่างๆ

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2532.

พระราชธรรมนิเทศ (พระพะยอม กลฺยาโณ). จดหมายข่าว “สาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธ”. ฉบับที่ 19 ปที่ 1 วันเสาร์ที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2564.

พิสชา สถาพรบำรุงเผ่า, “แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตอาสาของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันวันออกเฉียงเหนือ 5”, วารสารชุมชนวิจัย, ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2560): 110.

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2532.

พระราชธรรมนิเทศ (พระพะยอม กลฺยาโณ). จดหมายข่าว “สาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธ”. ฉบับที่ 19 ปที่ 1 วันเสาร์ที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2564.

วิชัย วงษ์ใหญ่. จิตอาสา. สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556.

จำนง แจ่มจันทรวงษ์. “การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

สรัญญา จุฑานิล, “การบริหารเครือข่ายของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานปฏิบัติการภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2556), บทคัดย่อ.

ลมเปลี่ยนทิศ. เทคนิคการจัดกิจกรรมพนักงานที่มีประสิทธิผล. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https:// www.google.com/search?q=%E0 [31 มีนาคม 2564].

ลมเปลี่ยนทิศ. ภาวะผู้นำและการสร้างแรงจูงใจ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https:// sites.google.com/site/phawaphunalaeakarsrang/home/bth-thi-3-rup-baeb- [22 เมษายน 2564].

วัดพระธรรมกาย.ประวัติวัดพระธรรมกาย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www. manager.co.th/qol/viewnews.aspx?NewsID=905[14 มิถุนายน 2564].